

PLANINSKI VESTNIK

GLASILO „SLOVENSKEGA
PLANINSKEGA DRUŠTVA“

XXVII. LETNIK ————— 1927 ————— ŠTEV. 3

BOHINJSKI KOT

DR. H. TUMA

Bohinjski Kot imenujem prostor, ki ga objemlje pogorje¹ od Črne Prsti 1884 m čez Žabiški Vogel 1923 m do Bogatina 1977 m na vzhod, od tod čez Lánževico 2003 m, Kal (Kol) 2001 m, Čelo 2227 m, in Plazki Vogel 2348 m na sever, ter odtod čez Plazke in Trebiške Lope ter Kánjavec 2566 m do Triglava. Ta prostor deli Savica, Bohinjsko jezero in Sava Bohinjka na Bukovske planine pod pogorjem Črne Prsti do Škrbine 1905 m, na Fužinske planine med »Zajezeram«,² Bohinjskim jezerom, Mostnico in Velsko dolino, ter Komno — od Škrbine do Bogatina čez Lanževico in do Pod Kanjavecem. Gorenji skalnati del Fužinskih planin pa so Hribarice.

Vsako leto gredo tisoči turistov k Savici in čez Voje in dolino Sedmerih (Triglavskih) jezer na Triglav in nazaj. Kljub temu je Bohinjski Kot turistom malo znan. Tudi znameniti turist dr. Kugy izraža v svoji knjigi »Aus dem Leben eines Bergsteigers« pričakovanje, da se vendar enkrat dobi turist, ki bo pregledal Bohinjski Kot.

Pri svojih toponomastičnih študijah Julijskih Alp mi je l. 1913 ostal le Bohinjski Kot ter skupina Triglava in Suhega Plaza. Imel sem za poletje 1914 še izbrane izkušene vodnike; no, prišla je vojna in mi je preprečila delo.

Zaprtje meje po vojni me je kot bivšega Goričana zavedlo v Dolomite, kjer sem našel za študij toponomastike Alp imenitno oporo v ladinščini in bavarščini; mikalo me je, da delo razširim, ker sem pričakoval večjega haska od primerjevalne toponomastike vseh alpskih predelov in dialektov. Želja, da vendarle končam domače Julijske Alpe, pa je končno odločila, da sem l. 1925 in 1926 predelal Bohinjski Kot. Šlo je prav težko radi tega, ker je večina izkušenih domačih vodnikov pomrla ali so prestari, da bi še bili za naporno hojo. Za Bukovske planine, t. j. za prostor od Črne Prsti pa do Škrbine, nisem mogel dobiti zanesljivega vodnika, za Komno sploh ni več vodnikov, le za Fužinske planine in za Hribarice se mi je posrečilo dobiti lovca Ivana Cerklina, p. d. »Šmonc«, in Petra Gašparina st., po domače »Medved«, oba iz Stare Fužine, izborna vod-

¹ Pogorje — Bergzug.

² Pastirsko ime za dolino Sedmerih jezer je Zajezeram(i).

nika in veščaka. Vzrok, da gine med domačimi poznanje planin, je ta, da se je skoraj popolnoma opustila pašnja drobnice — posebno v Bukovskih planinah se pase izključno le goved —, da so opravnice »majerce« večina mlajša dekleta, ki se ne zanimajo za kraj, posebno tudi to, da planine menjajo po večkrat sirarje in najemnike, tako da jim je prostor neznan. Bohinjci so po Komni precej pozno nastopili z izkoriščanjem pašnje. V prejšnjem stoletju so pasli skoraj po celi Komni večinoma Trentarji in Sočani. Za Gorenjo Komno so vsa oborna livadna imena goriška in precej zanesljiva, za Dolenjo Komno pa je le malo imen bohinjskih in še ta so omahljiva. Trentarji so pasli svoje črede do Lepuščine, do sedaj opuščene planine Kal ali Kol, le planini Govnjač in Na Kraju, zdi se, sta bili že prej v posesti Bohinjcev. Opažam, da so poleg vsega tega tudi zemljevidi vojaškega zemljepisnega zavoda na Dunaju precej netočni. Pravilne so kote; svet, škrapljast in laštast, je jako dvomljivo zarisan, često nečitljiv.

Mejne gore med bivšo Goriško in Bohinjem, od Črne Prsti naprej do Bogatina, imajo navadno dvojna ali trojna imena: od bohinjske in goriške strani slovenska, poleg tega pa še od Stržišč in Nemškega Ruta gor zaostala nemška imena. Merodajna so bohinjska imena od Črne Prsti do Žabiškega Vogla 1923 m, odtod naprej čez Škrbino do Bogatina tolminska, od Bogatina do Kanjavca zgolj soška in trentarska.

Da bi ugotovil imena, sem ponovno križal ter prehodil pogorje z vrhovi, ki objemljejo Bohinjski Kot. Poleg tega sem prečil Bukovske planine od planine Poljane do Govnjača, prehodil Dolenjo Komno, Fužinske planine in dolino Zajezersko do Zadnjiškega Vršaca 2109 m ter prelezal Pršivec, Debeli Vrh, Mišeljski Konec ter Kopico. Kljub vsemu naporu in dobri volji nisem docela gotov svojega dela in treba bo pač predelati moj operat še podrobno. Zavedam se splošno za vse svoje delo, da sem izvedel le temeljni načrt toponomastike Julijskih Alp. Docela sigurno se krajevno imenoslovje ustanovi šele, ko se predela ves prostor na podlagi zemljevida vojaškega zemljepisnega zavoda 1 : 10.000 tako, da se že na licu mesta vpišejo oborna imena. To postopanje sem bil predlagal že l. 1903 češki družbi Čermak, Dvořak in dr. Ružička, ki so se takrat prvi resno bavili z nomenklaturo ter so prvi odprli sistematično pot naši alpinistiki. Ker sem vedel, da imajo češki turisti za seboj tudi gmotno zaslombo in ker je bila takrat slovenska turistika še v povojih, sem predlagal, naj bi na češki univerzi akademiki-alpinisti sestavili skupine po tri člane, jezikoslovca, prirodoslovca in zgodovinarja-zemljepisca, seveda vsaj z enim, nekoliko utrjenim turistom. Te skupine naj bi si razdelile posamezne doline Julijskih Alp ter jih predelale zgodovinsko, zemlje-

pisno, prirodopisno in jezikoslovno. Poudarjal sem že takrat, da nam tako gradivo odpre docela nove poglede na staro slovensko zgodovino in še več, na prvotno kulturo Srednje Evrope. No, češka turistična skupina je kmalu nato razpadla, ostal sem sam. Storil sem, kolikor sem mogel, žrtvoval mnogo časa in denarja, a kljub svojemu več nego 20 letnemu naporu še danes ne morem upati, da končam nameravani veliki toponomastični zemljevid Julijskih Alp.

I. *Debeli Vrh 2392 m.*

1. Gora, ki vlada Bohinjski Kot, je karakteristični Debeli Vrh. Proti jugu je najvišja gora pod Triglavom in nudi krasen pregled pogorja od Črne Prsti do Bogatina na jug, čez Lanževico in Kal na zahod, proti severu pa Triglavsko gromado s Kanjavcem. Pod vrhom na jug in vzhod so zelene Fužinske planine³, na zahod in sever pod njim pa je kamenita puščava nagromadenih lašt. Pravi kontrast je pogled na jug in vzhod in oni na zahod in sever. Po eni strani gozdovi, livade in pašniki, po drugi strani škraplje in lašte,⁴ pristopne le divjim kozam. Debeli Vrh je turistom malo znan; prehudega tekmeča ima v Triglavu, odkoder gre glavni tok turistov po Zajezerski dolini (»Zajezeram«), čez Komarčo in Savico v Bohinjsko dolino. Šele zadnja leta, ko je marsikateri turist že po večkrat prehodil izhojeno pot Zajezerske doline, si je jel izbirati drugo pot izpod Triglava, posebno ono od Vodnikove kočice preko Mišéljske planine, Jézerskih in Lázarskih Preval, na planino v Laze 1558 m, odtod čez planino Pri Jezéru na Dedno Polje ali Nad Robom 1785 m na planino Dedno Polje in Ovčarijo ter čez Štapce 1859 m h koči pri Triglavskih jezerih. Še redkejše se kak turist izgubi od planine pri Jezéru čez planino Višévník (izg. Uševnik, na zemljevidu napačno Ozebnik) med Studorjem 1791 m in Pršivcem 1761 m naravnost nad steno Komarče.

Zaman sem, kakor marsikateri turist poletja 1926, čakal nekoliko stalnega vremena. Zaman sem tudi par dni iskal sposobnega vodnika po tem zapuščenem kotu Alp. Moral sem odriniti 6. avg. sam iz Stare Fužine po dolini Suhe mimo planine Blato na planino V Laze. Hoda je za turista, ki ima nekoliko prtljage, pičle 4 ure.

Upal sem najti med pastirji najmočnejše Fužinske planine V Lazeh starejšega pastirja, ki bi poznal vrhove in imena. Zaman sem stikal ves popoldan.

Sirar, p. d. »Ulčer«, ki se je kazal precej veččega, ni mogel z menoj, ker si je bil spomladi zlomil nogo ter se ni upal zjutraj zarana z menoj in se vrniti proti večeru na težko delo sirarjenja. Pastirji

³ Ponovno poudarjam, da so planine Almen, dočim gorovja Alpe.

⁴ Škraplja, Karen, Schratten; lašta, Felsplatte.

pa so bili sami mladi fantje. Drugi dan zjutraj, 7. avgusta, je kazalo lepo vreme, tako da sem se odločil, da pobrem prvega pastirja, ki bi se mi zdel nekoliko bolj goden, da polezem ž njim na Ograde, podolgati vrh 1929 m do 2085 m, ki stoji vzhodno nad planino skoraj sredi Fužinskih planin. Hotel sem vsaj te malo pregledati ter izprašati pastirja. Tako sem odšel že pozno, šele ob 7 zjutraj, s 16 letnim pastirjem Ivanom Arhom, krepkim fantom, čez pašnike vzhodno nad planino V Lazeh in po strmih travnatih vesinah, 35—45° naklonine, polnih bogate planinske flore, na planjo med točkama 1929 m in 2095 m, v dobri uri in odtod po cvetlični drni, polni porceljnov (murk), na obli vrh O g r a d e. Moj mladi vodnik se je izkazal, da prav dobro pozna oborna imena svoje planine. Zatrepi⁵ so strmi pašniki, ki zapirajo planino pod Ogradami. Južno ob Zatrepu so Kladje, morfolgično nagromadene klade, Blöcke, večkrat krajevno ime.

Ugotovil sem takoj z vrha Ograd nekaj napak bivšega vojaško-zemljepisnega zavoda na Dunaju. Planina na vzhod 1673 m ni Poljane, ampak Krstenica, dočim so Poljane plani prostor južno pod planino. Pod planino so Ostrinki, na severovzhod kota 1637 je Tisovec. Vrh 1786 m je Krsteniški Stog ali Mali Stog, 2040 m pa je Jézerski ali Véliki Stog, pod njim ob prevali sta skalnata stožca: Eva, večji bolj košat, in Adam — manjši, vitkejši.⁶ Planina Jézerca 1724 m v globokem dolu med Jézerskim Stogom in Ogradami je opuščena. Bila je nekdanj najvišje ležeča planina južno od Triglava. Vrh 2075 m je Prévalski Stog. Ime na zemljevidu je torej od tega vrha preloženo po pomoti na 2040 m. Prehod iz Jézerske doline v široko zeleno kotlino planine v Laze 1966 m so Jézarske Prévale, približno enake višine od Lazarskih. Tod čez je vrisana steza od Mišéljske planine 1683 m. Ni pa vidne steze naravnost od Mišéljske planine čez prevalo med 2075 m in 2323 m, nekoliko višje od imenovanih dveh, približno 2000 m, to so Mišéljske Prévale.

Prevala pomeni tod, kakor splošno v Alpah, široko vzbočen prehod med vrhovi, nemški Joch. Ljudski govor dobro loči prevalo, ali prevale od sedla, ki je ozko vzbočeno, in od škrbine, ki je v pečevje zarezana, ter špranje, ki so skalnato koritaste in globoko zarite. Za sedlo rabijo Nemci Sattel, za škrbino Scharte in za špranjo Spalte. Te terminologije, ki je dana po

⁵ Zatrepi je morfolgično značilno ime za zaklop doline. Pleteršnik ima steiler Abhang an der schmalen Seite des Daches, — Erdwinkel. V zemljepisje bi morali vzeti ta izraz za Talschluss.

⁶ Grof Hohenwart je v svojem popisu Triglavskega gorovja prenesel imeni napačno pod Triglav.

pristnem ljudskem govoru, se morajo oprijeti tudi naši geografi in geologi.

Proti jugu, med pašniki planine v Lazeh in planine Pri Jezéru, je več zelenih glav: 1615 m Na Klancu, 1614 m Mizčna (t. j. mali mizici podobno) Glava in 1659 m Huda Rupa.

Čez Mizčno Glavo v ozadju je Gornji Viševnik 1719 m, na levo za njim Pršivec 1761 m, na levo preko Hude Rupe v ozadju je 1758 m Griva in po vrsti Vrtec, Rigelj, Studor 1781 m. Med Grivo in 1917 m leži planina Viševnik na lepi zeleni prevali med obema vrhoma.

Kota 1785 m je Rob pod Kreda 2023 m, poleg te na sever je Slatna 2075 m. Ime Kreda na zemljevidu je prav zapisano. Kogovšekovo tolmačenje v Planinskem Vestniku l. XXIII str. 177, da se mora glasiti Greda, je napačno. Tudi Livški, Pl. Vest. XI. str. 156, rabi Gredo napačno. Res se vidi greben Krede poševni gredi podoban, oblika pa je presplošna, da bi dajala domačemu pastirju v oko. Ime Kreda pastirji prav jasno in čisto izgovarjajo brez izjeme s trdim *k*. Ime Krede dobimo večkrat v naših Alpah: Krédarica pod Triglavom, V Krédi, studenec pod Velikim Ráskovcem, vas Kred v Kobariškem Kotu. Po ladinskih Alpah je precej tega imena »I Crets.«⁷

Neprav je zapisana v zemljevidu vojaško zemljepisnega zavoda na Dunaju Zlatna, mesto: Slatna. Ime Slatna, Solatna se povsod po Goriškem in Bohinjskem izgovarja s trdim *s* in vse tolmačenje z zlatom je docela samovoljno.

Tudi Zlatnik Livškega za 1550 m v skupini Črne Prsti v Pl. Vestniku XI. str. 114, je pisan napačno. Slatne ni zamenjati s Slatino. Pleteršnik to razlaga kot Säuerling, pač ob zdraviliščih Rogaška Slatina i. dr. S l a t i n a kot hribovsko ime pa nima tega pomena, marveč pastirsko-gospodarskega. Nekdaj so pasli po naših planinah premnogo drobnice. Jalovino so puščali po cele tedne samo, na gotovih vrhovih pa so ji navadno vsakih 14 dni natresli soli za vabo. Taki vrhovi nosijo ime Solatna (Sovatna), Solnice (Sovnice), največkrat pa Slatna. Ime sega daleč na bavarsko-tirolsko narečje. Tarneller, Hof- und Burgnamen, navaja: Slata, kar tolmači Blösse, kar bi tudi odgovarjalo Slatnam, ker so gole. Kjer prosti narod govori Zlatarice, tam nanaša ime na rudnik, kjer so dobivali, če še tako pičlo, zlata.

⁷ Tudi tolmačenje iz nemškega Kreide ali pa laškega creta je napačno ter latinska razlaga terra creta, t. j. sejana prst, popolnoma ideologična. Ime kreda mora biti starodavno, praslovensko ime v teh krajih in pomeni sipko, ilnato zemljo, ki moči. Kjer dobimo ime Kred, naletimo tudi na studenec, gotovo pa na vlažna, sipka, ilnata tla. Da bi prihajalo od latinskega imena creta, je v teh zapuščenih alpskih kotih antropogeografično docela neumljivo. Kreda je prastara, samonikla beseda; če ni slovenska, je pa pred-slovenska, nikakor ne germanska, ne keltska ali latinska.

Lepo razpoložena je gozdnata planota, ki zapira pogled na Bohinjsko jezero, Medvedov vrh 1173 m, Jegla ali Vodični Vrh 1627 m, Pršivec 1761 m in Studor 1781 m. — —

Odstopila sva z vrha Ograd proti severu po ozkem razu⁸, na sever rušastem, na jug robatem, tako da se ves čas hodi ob prepadu. Stopi so pa dobri. Od 8.20 do 8.45 h sva prišla na Lazarske Prevale. Pastir Arh še ni hodil nikdar tod, tudi ni vedel za pot na Debeli Vrh; zanašal se je name. Odločil sem se, da sva krenila na severno plat preko 2035 v snežne doliče pod Debelim Vrhom, potem po laštah do pod bok in strmo gor. Sredi pota pa naju je objela gosta megla; izgubil sem pregled po doličih in krenila sva prezgodaj naravnost proti vrhu po sledovih rjavordečega, opeki podobnega škrlinika.

Iz Preval do vrha sva rabila ravno eno uro. Videla izprva, vsled goste megle, nisva nikamor. Sem in tje se je raztrgala ravno toliko, da sem ugotovil, da nisva na pravem vrhu, ampak na južni, skoraj enako visoki glavi, kakor glavna kota.⁹ Poskusil sem dol po severnem robu; no, pot je zapirala strma, stebri podobna skala, ravno nad brezdom. Ker nisem imel vrvi, sva se z Arhom le nekoliko odpočila in krenila po isti poti zopet na Lazarske Prevale nazaj. Pod njimi nekoliko na desno studenca med rušjem na levo je Koprova Glava (ime od kopra-Anethum), pod njo Glávenca. Od tod po stezi čez Gorenje Laze na planino nazaj. Iz planine na Lazarske Prevale je približno eno uro hoda, odtod po opisani poti na vzhodno glavo Debelega Vrha tudi eno uro, doli razmerno manj.

Popoldne se je megla nekoliko razredčila, proti večeru pa je jelo rositi, ponoči je bil dež z vetrom, okoli polnoči je jelo snežiti. Prenočišče sem dobil v planinskem stanu posestnika p. d. »Medveda«, za posteljo sem imel mehko moravo, t. j. temnozeleno travo, ki raste okoli planinskih stanov; pastirji jo posečejo, predno prično pasti, za slučaj hudega vremena, da se polaga teletom. Je izborno, mehko in gorko ležišče.

Zjutraj, v nedeljo 8. avgusta, ko sem vstal, je bil Debeli Vrh do vznožja zasnežen, višje gori poln zametov. Tudi v dolini je sneg naletaval pomešan z močnim dežjem, pod planino pa se je nabralo vode za malo jezero, ki se je polagoma odtekalo v ponore pod stanovi ter čez rob v dolič pod planino proti Kredī. Snežilo in lilo je v enomer; postajalo mi je občutno mraz; kajti vzel nisem bil niti telovnika s seboj. Odločil sem se torej, da grem v dolino nazaj, izprva sam, a nabrala se nas je brž mala družba: dolgokraki Bohinjec, ki je prišel

⁸ Raz = Kante.

⁹ Kota je po višini in legi matematično določena točka.

po sir, lovec Ivan Cerklin, ki je prišel pregledavat lov, ženica, ki je prišla po skuto, pa Ivanka Strosova, ki je imela tudi kakih 15 kg skupne in druge reči v jerbasu.

Originalno je, kako Bohinjci prenašajo sir v hlebih od 25—40 in tudi več kg. Zavijejo ga v rjuho, z vozli napravijo neke vrste kapo, zavihité sirni hleb čez glavo na pleča in tilnik, kapo pa nataknejo čez čelo tako, da visi hleb oprt na čelo in tilnik po plečeh.

Pot je bila opolzka, polna hudournikov. Občudoval sem Strosovo, ki je hodila pred menoj. Prišla je že v soboto popoldne ob mirnem vremenu, prav lahko nedeljski oblečena — tudi Bohinjke že nosijo visoke opetnice in lahke, izrezane čevlje — kljubu temu pa, da je nesla težak jerbas in da je poleg tega krila vsebino še z dežnikom, je balansirala s tako lahkim korakom po kameniti, deloma opolzki poti, da vse tri ure hoda ni niti enkrat izpodrsnila ali omahnila; le sem in tje je prosila, naj se ji bolje podloži svitek pod jerbasom. Ko smo mi moški, tudi ona dva težko obložena, skakali čez hudournike, ji ni ostalo drugega, nego da je v svojem lahkem obutalu brodila skozi šumeče potoke. Ne vem, če kaka mestna dama tako elegantno šeta po izprehajališču, kakor je hodila naša Strosova po dolgi strmi poti, težko obložena.

Že proti večeru je kazalo, da se vreme obrne, drugo jutro pa je bil zopet križ z iskanjem vodnika; moral sem zopet gubiti lepi solnčni dan 9. avgusta. Pozno zvečer se je vrnil lovec, p. d. Šmonc, poleg starega Petra Gašparina najbolj zanesljivi vodnik po Fužinskem Kotu. Domenila sva se precej pozno zvečer za nekoliko tur. Šel je rad z menoj, ker bi si ogledal pri tej priliki tudi lovišče. Šmonc je jeklenih kit, neutrudljiv, inteligenčen in več, bilo je hoditi ž njim pravi užitek.

Odšla sva 10. avgusta že precej pozno, proti 6. uri, iz Fužine ter prišla ob 9.35 h na planino v Laze. Pot v Laze gre izprva po zaznamovani poti S. P. D. po obeh bregovih Mostnice. Nad vasjo se združita obe poti, ona čez Gmajno in ona čez Hudičev Most nad globokim tesnim soptom.¹⁰ Most so tako imenovali delavci, ki so stavili obok nad brezdom. Pot krene pod ronke Vogárjev,¹¹ t. j. planota zahodno nad Staro Fužino, ter vede po gričastem pašniku: Čez Gmajno, Plánino, Za Plánino in Oblo Gorico.

Nad Gmajno je grmast vršič Planíca, okoli 650 m, lepo viden izpred jezera, pod robom planote Vogarjev, okoli 1000 m. Bok Vogarjev ima štiri glave: Mecesnovec, Prednji, Srednji in Zadnji

¹⁰ Sópót = Klamm.

¹¹ Vogárji — bohinjski izgovor za Logarji.

Rob. Proti severu pred teboj pa je Krsteniški Rob pod planoto Na Vrhu ob 1348 m. Od vrha dol skoraj po sredi pobočja gre zeleni razor Krstenica.¹² Na desnem boku Smrčevac. Med planoto Vogarjev in Na Vrhu se gubi globoka grapa potoka Suhe, ki se izteka v Mostnico. Konec Oble Gorice se prestopi na levi breg grape Suhe po pičli uri hoda do Pri Skuti, nad njo Luknja in Bítatni Kok, na desno Male in Velike Mesnice, nad njimi Mesniški Hrib; Mesnice bo pač kratica za mecesen, a lovci trdijo, da so ondi nekoč pobili toliko gamsov, da je bila prava — mesnica.

Celo pobočje pod Vrhom je dober pašnik. Radi tega je polno obornih imen V Čufeh (čuf — čop), Javorov Zagon, Čita (t. j. bohinjaški izgovor za Kita), Škrinja, Škril in dr.

Na desnem bregu Suhe pod Vogarji je Podrto, proti vrhu Krnevovec. Ime bo pač od krničastega sveta na tej strani Vogarske planote.

Pot je izprva precej zložna ob Suhi, skozi bukov gozd, dokler se ne pride v mali dolič, imenovan Onkar — ime mi je nejasno — v kotu Suhe, ki jo zapira na desno rob, imenovan Skala, ob nji v bok Oplánkarica, po kateri so gonili nekdanj konje na vrh. Ime bo pač od tega, da so pot z vrha dol radi konj založili s plankami. Nad njo Stržinka — ime za dobre pašnike — kjer ovce pogrizejo in postržejo travo do korenine. Malo pred Onkarjem je Vodica, dober studenec ob poti. V kotu grape se dviguje položna pot na levo v rajdah po gozdu na Drt, kjer je slovit studenec. Na desno iz kota preko grape vede zaznamovana kratica strmo gor pod pomladansko in jesensko planino Blato 1088 m; s steze na desno je dobro vidni planinski stan. Pot pelje po senčnatem, bukovem gozdu, ki objema vso kotanjo¹³, nad dolino Suhe do robu planote Pri Jezeru in Vogarjev. Ob izhodu iz gozda je dolič P u n g r t, ime, ki se rabi pogosto v naših Alpah in daleč na zahod. Razlagajo ga navadno iz nemškega imena Baumgarten in res so pungrti po deželi, poleg nekdanjih grajščin, nekoč ograjen gozd, kjer so držali srne in jelene. Vendar sega to ime daleč proč od selišč precej visoko v gore, tako da mi konečno beseda vendarle ni docela jasna. Primerjal sem ime Pungrt z besedo Mangrt in skušal dobiti zvezo z imeni Grad, Podgrad, Zagrad, a nisem prišel do sklepa. —

V Pungrtu se deli pot na planino Pri Jezéru in V Laze. Na poti V Laze skozi gozd imenujejo na desni strani globel »Pri Deklici«. Bajé je bila tam zakleta deklina. Odtod »V Ovinkih« sva šla precej

¹² Krstenica tu in drugod je strugasta, po pomenu: krsta, rázor.

¹³ Kotanja se rabi napačno za luknjo, a je Schlusstal, kakor je Kočna po mojem pač privednik »kotjna«, to. j. gora, ki stoji v kotu, zapira kotanjo.

strmo vprek po skalnatem boku; vodnik mi je pravil o nezgodi, da je padli kamen tam odbil 18 letnemu pastirju črepino tako, da mu je odletela cela z možgani vred. Njegov spremljevalec mu je prazno črepino dél na glavo nazaj in prevezal z ruto pod brado. Kljub temu pravijo, da je živel še cel popoldan. — Ne daleč proč pa je drugo znamenje. Tam je pastir opešal v snegu in zmrznil. Ob poti je Prápotnica, Na Ozkem, Na Kladi, Babji Stop, Pogorelec in Stop, kjer se pot prevalí in gre precej zložno po planinskih pašnikih V Laze.

Iz planine sva s Šmoncem odšla ob 10.15 h v čistem vremenu, ki je obetalo biti trajno. Na Lazarske Prevale mimo studenca sva prišla v pičli uri, nad studencem sva zavila na levo po rušastih, precej zasneženih gredah, sem in tje do 50 cm, ter po Rušju po južnem pobočju Debelega Vrha na glavo, na kateri sva bila pred par dnevi s pastirjem Arhom. Šmonc mi je trdil, da je najkrajša pot prav čez ono strmo skalo, ki naju je bila odstrašila. Ker ni bilo megle, je stvar vse drugače izgledala. Skalnati steber, ki zapira pot, je bil od pristopne strani v zametu, da se lahko zavilhtiš na njo. Šmonc se izprva ni zanašal name; nekoliko bojazljivo je vprašal, ali prideva čez ali ne. Splazil se je na rob skale, ko je poprej vrgel svojo puško, nahrbtnik in palico previdno v sneg onkraj skale. Sledil sem mu brez obotavljanja, ker skok ni pretežek, četudi skrajno eksponiran. Pri doskoku se mora obstati na mestu, sicer kaže ali na levo ali na desno v prepad. Kratko pred nama sta se skujala dva turista, kar se je videlo po stopinjah v snegu — kazale so zopet nazaj. Po robu zahodne, osrednje glave je šlo precej strmo, večinoma po globokem, a dobrem snegu.

Ob 12.30 h sva stala na pravem vrhu kote 2392 m. Nudil se je nama krasen razgled po Fužinskih planinah pod nama in po celem Bohinjskem Kotu. Posebno presenetljiv, nov je bil zame pogled na skalnato morje Hribarice proti severu in zahodu. Dolgo nisem mogel dobiti orientacije po zverženih vrhovih Hribaric in tudi imena Hribarice nisem mogel precej doumeti. Šmonc mi je šele razložil, da so Hribarice (pl. tant.) vsi vrhovi nad Fužinskimi planinami od Debelega Vrha in Ograd do Velske doline, ki vodi od Velega Polja pod Kanjavcem v dolino »Zajezeram«. Hriberica-Sattel na vojaškem zemljevidu, mesto »Čez Hribarice«, je torej izmišljenka nemških turistov, pozneje še naših. Hribarice so ves prostor in vsi vrhovi okoli Debelega Vrha do pod Kanjavca. Šele ko mi je pojasnil Šmonc ime in pokazal ves prostor, sem počasi izmotal niti ter sistemiziral posamezne skupine gor. Od 2182 čez 2222 m do 2324 m, precej v eni smeri gre Vogel, Spodnji, Sprednji in Zadnji. Med Slatno in Debelim Vrhom ter Voglom je dolina Glo-

boka Konta¹⁴, Spodnja in Zgornja. Iz Globoke Konte pod Zadnjim Voglom je prehod pod Debelim Vrhom »Na Sedlu« v konte severno pod tem vrhom.

Po Globoki Konti vodi steza iz planine Dedno Polje čez Vrata v dolino pod Kanjavcem, seveda le lovska pot, gor in dol po kontah. Severno na desno pred Debelim Vrhom od Mišeljске Prevale gre rajda 2323 m do 2405 m. Prvi vrh je Škednjevec¹⁵ drugi pa Vrh Hribaric. Napačno prenaša Kogovšek v Pl. Vest. str. 89 in 90 l. XXIV to ime na koto 2464 m. Za vrh 2300 m pred Debelim Vrhom in pod Vrhom Hribaric Šmonc ni vedel imena. Povedali pa so mi pastirji na planini, da se imenuje rebro do 2300 m V Vaštah t. j. V L a š t a h. Vrh 2300 bi torej bil Vrh Lašt. Ime me je posebno zanimalo, ker sem ga dobil često po Goriškem, sedaj pa tudi na Bohinjskem, kjer sem še posebej slišal glagol »pot polaštati«, t. j. den Weg mit Steinplatten belegen, za geologe in filologe zanimiva beseda. Navajam jo posebno radi tega, ker mi je prof. Koštiál nedavno (Geogr. Vestnik) očital, da je ime problematično, ker ga on še ni bil slišal. Ime »lašta«, »lasta« velja nele pač stokrat kot lastno ime, ampak po visokih Alpah še dobro razumljeno po pomenu: kot debela, apnena skalnata ploča, ki tvori orjaške skladove. Kot lastno ime Lasta, Lastei, sega preko Karnije daleč na Tirolske in Lombardske Alpe, a tudi na Balkan. Lastavec bi bilo tudi terminologično - geologično ime za kamenino, apnene, skladaste tvorbe.

Za Prevalskim Stogom 2075 m, Škednjevcem 2323 m in Vrh Hribaric 2405 m je samotna, kontasta Mišeljška dolina. Na Lechnerjevi izdaji 1 : 50.000 in drugih je zamenjana Velska in Mišeljška dolina. Prva gre iz Velepolja pod Triglavom, druga iz Mišeljске planine 1683 m vzporedno z njo do zatropa »V Koncéh«, to je skalnata prevala med 2405 in 2464 m. Na sever je obrobljena z Mišeljskim vrhom 2350 m, Na Nizkem 2295 m, Mišeljsko Glavo 2344 m in Mišeljским Koncem 2464 m, t. j. najvišji vrh Hribaric. Tudi po Mišeljški dolini se pride po kontah, višje gori precej strmih in sneženih, na Hribarske Prevale 2357 m.

Od Vogla 2324 m pa do Koncév se ovijajo v loku štiri V r š a k i. Prvi, po temenu drničasti vrh 2428 m, poleg njega drugi, skalnat, nad dolino »Pod Kanjavcem« pa še dva vrhova, zadnji najvišji 2448 m. Koti 2365 m in 2282 m, med Vršaki in Debelim Vrhom se med višjo okolico precej gubita, tudi nimata svojih imen. Zahodno, vzporedno z Vogli, so vrhovi dolgega robu nad dolino »Zajezeram«:

¹⁴ Konta — Felswinkel, ruski kuta, Ofenwinkel.

¹⁵ Škednji so gromadne, pečinaste gore.

2320 m Vélika in 2310 m Mala Zélnarica, tudi Zevnata Glava, po temenu obe zelenkasti, 2213 m, Kopica, ki ima po obliki svoje ime, dolgi rob Po Ostrem 2091 m, skalnati stožec Vélika Tičarica, poleg nje od te strani drnasta Mala Tičarica, ravno nad dvojnim jezerom in planinsko kočo. Pred Tičarico tik na jugovzhod je nekotirana Ovčarijska Slatna, okoli 2000 m. Pod Tičarico na jug je škrbina Štapce 1859 m, kota 1898 m pa je Rúšnata Glava. Vsa ta imena mi je razložil pozneje tudi drugi zanesljivi vodnik, stari lovec Gašparin, tako da so gotova ter jih je po naših opisih tako popraviti.

Med Vogli in opisanim gorskim robom vede kontasta dolina od Vrat do Dednega Polja. Vrata so prevale med 2320 m, Veliko Zelnarico in 2324 m, Zadnjim Voglom. Dotod so nekdam pasli Trentarji, radi tega imajo še posebna imena. Vrh 2320 m jim je Nad Rjavim Žlebom, ker je tik pod njim na sever globoki »Rjavi Žleb«. Prostor pod tem vrhom in Vršaki imenujejo Trentarji »Za Korita«, radi tega pravijo Vršaku 2428 m: Vrh za Korita. Bohinjci teh imen ne rabijo.

Debeli Vrh daje ne le poučen pregled po Bohinjskem Kotu in pogled na mejno Bohinjsko-italijansko pogorje, ampak nudi tudi estetično lep razgled na zeleno široko Bohinjsko kopanjo¹⁶, obrobjeno z belimi apnenci. Mičen je pogled čez Škrbino 1905 m na Sveto goro nad Gorico z novimi in belimi stavbami, v ozadju morski zaliv pod Tržičem.

Čisti vzduh in blagodejno solnce po tolikem deževju mi skoraj ni dalo se odločiti, ali naj uživam panoramo, ali ležem v cvetlično travo. Tako je hipoma minul čas do dveh pop. in treba je bilo misliti na odhod. Odšla sva naravnost po širokem dolu južnega pobočja. Debeli Vrh odpada na severno stran precej strmo, južna plat je zmerno naklonjena ter se povsodi lahko hodi po rušnatih gredah, ki na desno okoli vedejo na Lazarske Prevale. Južna gorenja plat je vzbočeni lopati podobna, njeno zahodno krilo nosi ime Konjska Planja, dokaz, da so nekoč celo konje lahko gonili na pašo.

V pičli uri sva bila na stari poti nazaj, odtod sva pod 2035 m krenila na desno okoli Jézerskega Dola naravnost na Mišeljske Prevale med 2040 m in 2075 m brez steze, krožeč okoli večjih in manjših kont, bogate flore. Šele pod Prevalami se pričinja vidna pastirska steza na Mišeljsko planino. Na Prevale sva stopila ob štirih. Steza se gubi precej strmo okoli Glave v Ovinkih, pod Glavo v Kozlu in do dobrega, močnega studenca nad planino, kamor sva prišla ob 4.40 h. Za kratek čas sva se ustavila. Dasi ima obilo lepih pašnikov, je Mišeljska planina ena najbolj zanemarjenih, polna ščavja in na-

¹⁶ K o p a n j a — Becken.

kopičenega govna. Odtod sva krenila po zaznamovani poti na Malo Polje. Po deževju zadnjih dni je bilo v kotu Malega Polja iz mlake naraslo jezerce, na njem pa si je napravil mišeljski pastir plav iz desk. Stoje je veslal preko jezera, očitno je nama hotel pokazati svojo imenitno iznajdbo. Ob 5.10 h sva stopila v Vodnikovo kočo. Stal sem dolgo pred kočo, zamaknjen v divje lepo alpsko panoramo. Sivi vrhovi se nizajo nad zelenim podankom¹⁷, na desno temne rušnate glave: Krsteniški ali Mali Stog 1876 m, Jézerski ali Véliski Stog 2040 m, Trdinovec, pod njim zelena Nedeljska Planja, Jézerske Prevale, košati stožec E v e in tik nje vitkejši A d a m¹⁸, Prevaljski Vrh ali Mišeljski Stog 2075 m, za njim Debeli Vrh 2392 m, Škednjevec 2323 m, Vrh Hribaric 2405 m, Zadnji Vršak 2428 m, oba v ozadju Mišeljske doline, Mišeljski vrh 2360 m, pod njim Špranja in Koštrunovec, ob njem od tod neznatni Kanjavec 2566 m, obla Šmarjetna Glava 2368 m, ob nji v ozadju Glave v Peskih, Rjavec 2568 m, Veliki Triglav 2864 m, Mali Triglav in Vrh nad Sneženo Konto; pod vrhom Triglava gruščasti Prodi ali Gorenja Ledina z mično Aleksandrovo kočo, pod njo Mrzla Skala in zelene Dolenje Ledine; nad Velim Poljem špičasti Cikelman pod sedlom Krme, brez kote, Vernar 2325 m, s Cesarjem in Cesarico, Vratca 1979 m, ter od te strani raztegnjeni hrbet Tosca 2375 m, nad Zagonom 1824 m in nizkimi glavami zahodno od koč.

Legel je tihi mrak nad Velo Polje in Malo Polje. Lahke, suhe meglice so se še oprijemale tega in onega vrha ter polagoma izginjale. Temneje postaja. Mlajska noč. Prelivajoči se utrinki zvezd Sv. Lovrenca. Spomini mi uhajajo daleč nazaj. Pred 40imi leti sem bil plezal tod po vrhovih, po Cikelmanu, Vernarju, Triglavu in Toscu. Bival sem teden dni v pastirski koči Velega Polja pri sirarju Blažku iz Jeličnega Vrha. Bil je majhen, zgovoren in večš možiček. Koliko bi mi znal danes povedati!

And dreams of that wick cannot die
Bright visions come to me. (Longfellow.)

(Dalje prih.)

¹⁷ Podanek = Talsohle.

¹⁸ Isto razmerje med žensko Evo in moškim Adamom je tudi pri imenih B a b a, ki je vsekdar večja in košata, in D e d e c, ki je manjši in vitkejši. Baba, ki je pogostoma lastno ime, kaže vedno lep, okrogel, močan stožec.

SEVERO-ZAHODNA STENA OJSTRICE (2349 m)

MIRA MARKO

Lepega jesenskega jutra (17. IX. 1926) sem zapustila kočo na Korošici z namenom, da si ogledam zloglasno Ojstrično severno steno. Nisem imela namena jo preplezati; le ogledati sem si hotela možne smeri za prihodnje leto. Imela sem sicer kline in vrv s seboj — a bolj iz navade, kakor radi drugega.

S Škarij sem sledila markirani stezi v Logarsko dolino. Ko se mi je odprl pogled na severno, oziroma severozahodno steno, sem se vsedla na zelenico in si ogledovala steno.

Spodnji del je bil videti lahek; odločila sem se, da ga preplezam ter pregledam gornjo polovico, ki se je kazala silno strma in previsna. Možnost prehoda preko nje je kazal dolg navpičen kamin, ki pelje skoraj do vrha.

Odhitela sem dalje po stezi do velikega prodišča, ki se razprostira pod steno. Okrog devete zjutraj sem bila pri vstopu v steno. Zelene police se vlečejo mimo starih macesnov poševno proti levi. Po teh policah sem prečkala v širok, udoben žleb. Po njegovem levem bregu sem z lahkoto priplezala do srčastega snežišča, ki leži nekako v tretjini stene. Kamin leži čisto na levi nad snežiščem. Smer določi lepo oblikovan stolp, ki zakriva kamin.

Obula sem plezalke in zavila proti stolpu po dobro razčlenjeni steni. Kmalu sem bila pod njim; obplezala sem ga desno in prišla tako v prodnat žleb. Žleb je dolg in pelje do pod kamina.

Približno dve tretjini stene sem imela za seboj.

Na produ sem se udobno zleknila in ogledovala kamin, oziroma vrsto kaminov, ki se vrste drug nad drugim. Izstopa nisem videla, ker je stena prestrma. Desno in levo od kamina je stena dokaj razčlenjena in gotovo tudi preplezljiva; le proti koncu so menda previsi.

Odločila sem se, da plezam dalje — dokler mi je umik odprt; saj kline in vrv za spuščanje sem imela. Zgradila sem piramido, nato pa plezala proti kaminu. Vstop v kamin je eksponiran in krušljiv. Po skali, zloženi kakor krhka opeka, prečkaš desno navzgor h kaminu. Zračen in težaven je prestop okrog nekega nosu, nakar si v kaminu. Kamin, pravzaprav zajeda, je širok; le na ožjih mestih gvozdiš, sicer pa plezaš v razkoračeni drži sigurno in hitro kakor po lestvi. Mene je mraz nekoliko zadrževal, ker sem si morala premrle prste ogrevati po vsakih 20—30 m.

Kamin je dolg kakih 120—150 m. Sestavljen je iz zajed in malih kaminčkov; ponekod je silno strm in celo previsen, a posebnih težkoč ni, da bi upravičevali sloves te stene. Plezala sem skozi z nahrbtnikom, pa me ni nič oviral.

Iz kamina sem priplezala na poševne, strehi podobne plošče, ki vodijo k mali škrbini v severni šiji Ojstrice.

Tu je sijalo solnce, gorko kakor sredi poletja. Par zelenih blazin me je zvalo na mal grebenček; kakor kuščar sem ležala v solncu. Kamniško sedlo je bilo zabasano z meglo, vrhovi pa so bili čisti in ožarjeni od solnca. Tako tiho in mirno je bilo, da se kar ločiti nisem mogla od svojega počivališča. A stena je neznana — morda me čaka še nepremagljiv del. Treba je bilo misliti na eventualni umik preko cele stene, zato sem zopet naprtila nahrbtnik in se vrnila v senco stene.

Iz škrbine pelje prodnata polica poševno na levo; sledila sem ji, dokler se mi ni nudil prehod na desno. Opomnim, da je gotovo tudi leva stena prehodna, a mikal me je teman kamin na desni. Nisem se varala. Globok, lepo oglajen kamin ima v sredini greben, tako da je razpolovljen v dve polovici. Dno kamina je pravcata vila ali hôtel, pripraven za bivak. Z užitkom gvozdiš po kaminu, opirajoč se ob desno steno in greben. To je najinteresantnejši detajl stene! Dolg je 25—30 m, morda tudi več. Izstop je lahek. Opoldansko solnce me je pozdravilo, ko sem pomolila glavo iz kamina. Ko sem preko lahkih skal stopila na greben, sem začudeno obstala. Obraz gotovo ni bil duhovit — a vreden slikanja: pred seboj sem namreč zagledala — triangulacijsko znamenje! Kar verjeti nisem mogla, da sem že na vrhu, da je — stena preplezana!

Pogled na Korošico me je prepričal o resnici. Daleč nekje v dolini so zvonili poldan. Rabila sem torej približno 3 h; ko bi plezala brez počitka, bi ne rabila več ko 2 uri.

Stena je visoka 500—600 metrov. Plezanje je kratkočasno in možnih x variant. Najprikladnejša je ta tura seveda za tiste, ki prihajajo iz Logarske doline. Plezalci se s tem izognejo pusti poti na Škarje. Težkoče so približno iste kakor v plezalni smeri preko Pri-sojnikove severno-zapadne stene.

O MAKEDONCIH IN MAKEDONIJI

TONE PODVREČAR (v Štipu)

(V splošno informacijo).*

Dasi živimo z Makedonci skupaj v eni državi in smo si posebno mi Slovenci z njimi jezikovno zelo sorodni, so nam ti še malo znani; večina izmed nas jih smatra še vedno kakor nekaj posebnega in tujega, nam neenakovrstnega.

* Članek je pisan l. 1925 in velja za to leto. G. pisatelj nam je obljubil tudi opise svojih planinskih in lovskih tur v Makedoniji. — U r e d n.

Pride pač dokaj Slovencev v Makedonijo, kot trgovci in trgovski potniki ter kot vojaki na odsluženje obveznega roka. Prvi se zanimajo samo za dobro kupčijo in trgovske zveze, ne da bi prišli v dotiko s prostim narodom, ker se po večini drže samo večjih naselbin in mest; vojak pa je vezan na »kasarno« in na naporno službo, med kmete Makedonce pride samo za orožnih vaj ali v poterah za komiti. Ko pa pride vojak po odsluženem roku domu, se po navadi bolj nerad spominja na vojaške čase, ko mu — kakor je to vedno bilo v vojaškem življenju — bivanje ni bilo postlano z blazinami. Naše inteligence pa je v Makedoniji v stalnih službah sila malo, kljub temu, da bi bilo tam dosti lepih poklicev baš zanjo. Smo mi Slovenci še vedno veliki »lokalni patrioti« in se težko odločimo za službovanje izven Slovenije.

Makedonija je zgodovinsko in prirodno zelo zanimiva dežela in zasluži, da bi jo naši turisti in izletniki posečali ali se vsaj zanimali za njo. Do sedaj pa razen nekaj članov »Ferialnega Saveza«, nisem nikjer na svojih potih videl slovenskih turistov v Makedoniji, tudi v Skoplju ne. Mogoče je, da se bojijo komitov in kačakov, ki jih je vse polno — po časopisih ... Ne ugovarjam, da je v Makedoniji i enih i drugih; a da bi bili nevarni mirnemu potniku, ne verujem. Kar imam sam prostega časa, ga uporabim za izletniške in lovske ture, kakor tudi moji tovariši; v dotiko pridem s seljaki, z arnavtskimi pastirji in drugimi; a ni se mi še skrivil las na glavi.

So res nekateri kraji neobljudeni, samotni, a baš zato prirodno neoskrunjeni in romantični. Kje bo ljubitelj prirode lažje spoznal njeno čisto, skoro nedotaknjeno življenje, dostojanstvo in veličino nego n. pr. v mogočni Šar-planini na 2572 m visokem Ljubotenu? Lažje nego na kateremkoli gorovju divne Slovenije, posečanem od trume turistov!

Naj še omenim obmejna makedonska jezera, in to na grški meji Dorjansko in na albanski meji Ohridsko! Obe zaslužita, da jih poseti tudi slovenski izletnik in turist; ne zaostajata v divoti skoraj prav nič za našimi slovenskimi jezeri, v pristnosti narave in romantiki jih pa daleč nadkriljujeta. —

Ta moj članek naj ne ostraši turistov in izletnikov, ki namepravajo posetiti Makedonijo, ne ostraši zato, če bodem gotove poteze slikal črno. Hočem biti skrajno objektiven in kritičen in nočem nič prikrivati. Razvajenec naj sploh nikamor ne hođi na pot. Pravi potnik pa bo našel največ užitka v pristnih krajih, kakor je Makedonija. Sicer pa se bodo neugodnosti in neprilike najhitreje dale odpraviti, ako mi Slovenci pogosteje posečamo Makedonijo, zlasti pa,

če se naš inteligenčni naraščaj tam prične udomačevati. To bo v njegovo korist in v veliki prid naših najjužnejših bratov.

Prosvetno so Makedonci kajpada zaostali; a ne po lastni krivdi. Časi, ko je tam gospodovala stambuljska vlada, so za to odgovorni. Turčin je bil gospodin, gazda, uradnik in poglavar; španijolski Žid in lokavi Grk sta trgovala in bogatela. Makedonec, uboga slovanska para, je oral, kopal in služil tujemu gospodarju. Bil je kolon — tlačan v »čifliku«, človek drugega razreda. Zanj je veljalo le pravo »močne roke«.

O teh medsebojnih odnošajih sem slišal zanimivo zgodbo. V bližini Skoplja je imel velikansko posestvo bardovski paša. Prišel je v poletju vedno tja na letovišče. Ako slučajno ni imel kakšnega važnega posla in se je dolgočasil, je odšel na njivo, kjer so žele hčere in žene makedonskih kolonov žito; vsedel se je na razprostrto preprogo, zapušil čibuk in pazljivo posmatral žanjice. Ukazal je, da so morale vse pred njim defilirati in si je izbral eno izmed njih, da jo je povabil potem na večerno zabavo in skupno spavanje v svoj grad. Dotična se je morala čutiti zelo počaščena, da je našla milost v očeh prevzvišenega; ugovarjati ni smela... Mož ali oče sta morala molčati. Potomci nekdanjih bardovskih gospodarjev žive še dandanes v Skoplju kot bogati begi, a velikanski dvorec, ki je oddaljen približno uro hoda od Skoplja proti severozapadu, služi za municijsko skladišče.

Seveda so bile tudi izjeme. Agilnejši in podvzetnejši so se osvobodili kolonata, postali so samostojni posestniki in lastniki. — Nekateri so šli na zapad na »robot« kot delavci pri stavbenih podjetjih; povrnivši se v domovino, so razširjali med trpečimi sobrati idejo enakosti in svobode. (V Sloveniji so se pojavili Makedonci v večjih skupinah v letih 1906—1908, ko se je gradila železnica v Karavankah in v Bohinju; mnogo jih je bilo zaposlenih pri predoru v Hrušici).

V početku našega stoletja se je pojavil med Makedonci komitski pokret, ki je končno — ob podpori od srbske in bulgarske strani — pripomogel, da so se otresli turškega jarma. Prvi komiti so bili idealni borci, navdušeni v narodni ljubezni, a dandanes — zloglasni Todor Aleksandrov, Alekopaša in tovariši, eksponenti reakcionarnega režima, ki so se v borbi za boljša mesta in mastne podpore sami med seboj potolkli.

Na praznik Sv. Bogorodice 21. novembra 1911. leta, ravno na petek, turški tedejski praznik in bazarni dan v Štipu, so pred štipsko džamijo člani komiteta vrgli med zbrane alahove vernike bombo; mnogo so jih ranili in ubili. Še istega dne so se Turki maščevali in napravili kristjanski pokolj. Začelo se je novo zatiranje makedon-

skega elementa, a sosedne krščanske države na Balkanu so se zavzele zanj; sledila je vojna napoved Turčiji.

Balkanska in svetovna vojna sta razsajali skoro 7 let. Makedonci so imeli v gostéh Srbe, Bulgare, Grke, Turke, Nemce, Avstrijce, Madžare, Francoze, Lahe in Angleže; prebivalci, od vseh strani izkoriščani, so silno trpeli. Ni čuda, da so postali skeptični in nezaupljivi, posebno še, ko tudi leto 1918. ni prineslo zaželjenega miru, ampak so se nadaljevala medsebojna nasilja: na zapadu kačaki, na vzhodu komiti — seljak je bil primoran, ako so se oglasili pri njem, da jih je napojil in nakrmil ene in druge ter jih gmotno podprl; ako ne, so mu vsadili v streho rdečega petelina in poklali družino. A potem — ga je pozvalo oblastvo na odgovor, češ, da je pomagal zločincem.

Šele sedaj, po 6 letih izza prevrata, so se začele razmere obračati na bolje. Uvideli so tudi »makedonstvojušči«, da s silo ne bodo pridobili naroda, temveč ga celo odvrnili.

Pred vojno je živel Makedonec na selu. V mestih je prevladal turški, židovski in grški živelj; sedaj, ko se Turki (Muslimani) pogosto izseljujejo v Malo Azijo, se tudi mesta polnijo z makedonskim prebivalstvom, tako da v njih že prevladuje.

Po naravi so Makedonci bistri in razumni; kljub temu jih je nad 50% nepismenih. Vzrok temu je slabo urejeno šolstvo in dolga vojskina doba; do prevrata ni bilo šolske obveznosti. Nekateri trdijo, da današnje šolstvo še ni doseglo predvojne skromne višine v letih 1908 do 1912, ko so si Makedonci sami, brez kakšne podpore od stambuljske vlade vzdržavali narodnokonfesionalne šole. V teh časih se je pobiral neke vrste cerkveni davek, ki pa se ni porabljal samo za verske svrhe, ampak v pretežni večini za narodne šole. Pri stremljenju za izobrazbo so Makedoncem šla seveda močno na roko srbska in bulgarska prosvetna društva. V deželo so prihajali navdušeni učitelji, ki so za majhen honorar in neznatno bero poučavali mladež in ji vcepljali narodno zavest.

(Konec prih.)

ČEZ HRIB IN DOL

Krvavec — Veliki Zvoh.

Brunon Rotter, Maribor.

Dolgo časa sem imel to partijo v mislih, a kadar bi imel iti, vsakikrat se mi je zdelo škoda časa; saj nisem upal tam najti kaj posebnega. Ko pa mi je g. Badjura posodil 7 Brinškove diapozitive, sem iz njih uvidel, da tudi Kamniškega predgorja ne smem omalovaževati.

In res sem se odločil. S tovarišico sva se peljala (bilo je v spomladi 1926) do Kamnika ter po slabo prespani noči krenila proti Tunjicam, odcepila pred

vasjo na stezo čez livade in dospela na krasno poljsko pot in nazadnje po cesti v vas Sidraž.

Od tu se dviga pot polagoma navzgor; prišedši na vrh, zagledaš na samoti stoječo cerkvico Sv. Lenarta (802 m). Sedaj slediš poljski, nadalje gozdni poti in konečno prispeš v Jagošče, odkoder se dvigaš strmo do cerkvice Sv. Ambroža (1086 m).

Tu se je treba malo spočiti in okrepcati. Na svoje začudenje zagledam staro Urščo, o kateri sem svojčas opisal v »Vestniku«,^{*} kako je hodila skozi Žrelo po ravš. Ko jo spoznam, jo vprašam, kdaj bo ponovila tisto ekskurzijo. Urša me pogleda po strani in pravi: »Al me boste še vi kregu, kukr me je en gspud, k'me je uprašu, kom sem to naumnost puvedala, de jo je dau u cajtngec. Pa sem se Urši predstavil, da sem jaz tisti, ki je to napisal, in da ni vsega vzeti za krvavo, kar je napisano. Malo debelo me je pogledala, se nasmejala in odšla. ko sem ji ponudil požirek slivovke.

Po kratkem počitku se tudi midva dvigneva. Sedaj se vije pot po bukovem gozdu, ki je bil v svoji spomladanski obleki res krasen in pobarvan kakor mavrica. — Iz gozda stopiš na planino Jezerce, ki nudi s svojimi pastirskimi stani, podobnimi stanom na Veliki Planini, lepo, pestro sliko. V ozadju se ponosno dviga Dom na Krvavcu. — Pot naju privede najprej do Križke kočē, nato precej strmo navzgor v Dom sam (1700 m); veselo naju je pozdravila oskrbnica Minka.

Medtem ko sva se krepčala, prilomasti tovariš Janko, ki je med najino hojo od Križke kočē do Doma na Krvavcu šel na Veliki Zvoh počit oblake. Ne bi prisodil temu velikanu, da tako rad hodi v hribe in da je tako vztrajen.

Veselo smo se pozdravili in z zadovoljstvom dognali, da bomo spali precej daleč narazen. Nato sva se s spremljevalko odpravila čez Krvavec na Veliki Zvoh uživati krasni razgled. Imela sva res srečo: krasno vreme, azurno nebo, prozoren zrak, toplo sonce, nežni vonj gorskih cvetk.

Koj ob kočī je ležal sneg. Ker je sonce močno pripekalo, ni bilo čudo, da sva se med potom v metrskem snegu večkrat vdrla; koliko kobacanja in smeha! Tako sva dosegla Veliki Zvoh (1964 m); tu sem streljal s svojim aparatom, da je bilo veselje. Saj pa so se pred nama razprostirale vse Savinjske Alpe: Kočna, Grintavec, Greben, Dolgi Hrbet, Dolga Njiva, Mokrica, Košutina, Štruca, Skuta, Rinka, Brana, Planjava, Ojstrica, Konj i. t. d. Divno!

Ko sva se vsega naužila, se vrneva v Dom. Impozantna stavba, zidana iz kamenja, dragocena in draga. Moji skromni osebi bi prijala lesena, suha kočica... Od Doma je zlasti zvečer v dolino jako lep pogled. Daleč na okrog se vidijo mesta in vasi v žaru nočne razsvetljave.

Zjutraj sem se hitro spravil na sonce. Zatem smo se odpravili v Križki Dol, da se od tam vrnemo po drugi poti v dolino. Od Križke kočē vodi vzorno markirana pot čez planino in zavije potem v levo v dol. Tu se spuščamo enkrat na desnem, potem na levem bregu doline navzdol, dokler ne dosežemo orientacijske table in preprečkamo pot, ki vodi v Koren. Potem sledimo prvotni in se polagoma dvigamo. S te poti imaš krasen pogled na Konja in Veliko Planino, dokler ne stojiš ob prelazu, pod katerim zagledaš pastirske kočē na planini Osredek. — Ker žubori tu izdaten in hladen studenček in nam ne primanjkuje časa, se utaborimo, pokrepčamo, polenarimo. Tu sem našel prvo temnomodro malo Gentiano.

* Plan. Vestn. 1925, str. 259. — U r e d n.

A od tu naprej je pot, kakršne ne bi nihče pričakoval in ki je moje skromno pero ne more popisati. Najprej smo hodili po stezi, ki se vije ob robu Kamniškega vrha, nato prišli v skalnata, razrita pobočja, polna prepadov in zanimivih točk, a končno hodili ob strmih senožetih, posejanih z raznovrstnimi cveticami, tako da se je zdelo, kakor da imamo pred seboj pravcato slikarsko paletu. In zopet skalovje, potem pa nepregledni pašniki. Ta skalnati svet se kar sprti izpreminja in spominja zdaj na prepade v Julijskih, ozir. Savinjskih, zdaj na prizore v Karavankah, zdaj na Pohorju. — Pod nami v dolini pa žubori Bistričica, ki pripoveduje o bajnih preteklih časih. Če se ozreš nazaj, imaš nad pašniki pogled na Križko goro, na Krvavec in Veliki Zvoh.

Na nasprotni strani leži cerkev Sv. Florijana. Dospemo do prve vasice Slevu, kjer z domačini malo pokramljamo; nato dalje ob potoku skozi vas Bistričico v Stahovico in čez Mekinje v Kamnik.

Ob slovesu sklenemo, da napravimo to turo s podaljškom še vsaj enkrat, in to po naše — brez koč.

KOTIČEK

O gozdnih poteh in stezah okoli Idrije.

(Konec).

Jožef Zazula, Prevalje.

Ob tisti priliki prehoda nisem našel; zato sem šel ob drugi priliki od nasprotne strani: na Otlico in od ondi nazaj čez vrh. Pa tudi tedaj sem bil zašel v tako goščo, da sem se moral vrniti. Bilo je že sredi popoldneva; zjutraj sem bil na Goljaku, kjer sem s kukalom pogledal, kaj delajo Tolminci in Goričani; popoldne sem hotel mimo Porobanovišča in Putriha domov. Pa ni obveljalo; zato sem jo mahnil po Otlici in Zadlogu ter pozno ponoči pritolkel v Idrijo.

Posrečilo pa se mi je pozneje, ker sem bil ob prejšnji priliki preveč na levo zašel. Topot sem šel z Otlice naravnost nad Porobanovišče do vrha, potem na levo do jase, kjer je nekdaž stala kmetija, ki pa jo je gozdni lastnik odkupil in podrl, ker je bila nadležna enklave. Od ondi gre na levo pot na Mrzlo Rupc, na desno po »francoski stezi« v Zadlog, naravnost navzdol do Belice in klavž proti Idriji.

Primeren prehod je tudi z Mrzle Rupe v kot pod Zelene Robe, potem naravnost gori, ker na levo gre pot proti Zadlogu na »francosko stezo«.

Ob drugi priliki sem šel onkraj klavž na Belici takoj navkreber po stezi in sem vrhu steze našel zapuščen studenec (vodnjak). Hotel sem od tam proti Zadlogu domov in sem umeril korake proti levi na nizko spodaj tekočo Belico. Hodil sem dobro uro in končno — prikrevsal h vodnjaku nazaj! Tedaj mi je postalo nekoliko gorko pod klobukom; bil je septembrski čas, temnilo se je že, jaz pa še daleč od doma sredi obširnega gozda . . . Še enkrat jo mahnem od vodnjaka na levo in zdaj srečno zasledim skoraj zaraslo stezico ter — vedno na levo in levo — srečno pridem v obližje gozdarske planinske kočice nad Šinkovcem, od koder je vidna pot v dolino in dalje ob Idriji. — Lepa partija je po Nikovi do Gnjezda, na klavže v Ovčjaku.

Več let kasneje sem dobil tovariša: mirnega, vztrajnega, svetnika Slavika (Čeha); ugajali so mu naši hribi, ker jih Čehi nimajo takih; hodila sva po 10—12 ur: mirno drug za drugim ali vstric, toda molče, kakor da sva od stvarjenja sveta že skregana. Vendar sva se razumela najbolje. Ob neki priliki sva zasledovala takrat še nedodelano gozdno cesto nad Šinkovcem, ki je čudovito

lepo trasirana in speljana. Naenkrat nama je zmanjka: brskam nekaj med drevjem, zasledim stezo in komaj 50 korakov dalje prideva na ono mesto, kjer sem bil svojčas pri vodnjaku zašel. Vesel sem spoznal nekaj tako ostrašeni prostor in nadaljevala sva partijo proti Mrzli Rupí.

Lepe gozdne poti in steze so tudi v Trnovskem gozdu, nevštevši obilo cest, ki so ondi kar na gosto razpredene. Najlepša je iz Trnovega ob pobočju pod Čavnom do gozdarnice Predmejo. S Trnovega greš nekoliko časa po cesti, potem na desno v strmine, s katerih imaš ves čas najlepši razgled na Vipavsko dolino, Nanos, Krvk, Javornik, Snežnik in daljno okolico. Steze ne poznajo dosti, ker je preveč od rok. Toda iz Gorice z železnico do Ajdovščine, dalje peš v Predmejo in drugi dan zgodaj po stezi na Trnovo in v Gorico nazaj je — posebno spomladi — zelo priporočljiv izlet.

Nanos ima lepo pot z Razdrtega pod Sv. Hieronimom na Lipe in v Vipavski Trg mimo Gradišča. Ako greš po tej poti poleti, boš občutil, kaj je vipavska vročina, čimbolj boš stopal z Lip proti Gradišču. — Druga, manj znana pot je iz Trga pod razvalino, toda ne na Nanos pri ovinku, temveč dalje po pogozdenih parcelah v dolino Bele proti Samoboru. Naša pot pelje nad Samoborom po gozdu tje pod Debeli vrh, skozi po senci in mehkem svetu. Pod Debelim Vrhom nadaljuješ na tri strani: proti Pivki, na Col ali na Nanos (Lipe). — Preteklo je nekako trideset let, kar sem ondi hodil. Imeli smo v pisarni snaženje prostorov in po zajtrku grem kakor za kratek čas na izprehod proti grajski razvalini; toda, mesto nad razvalino, jo mahnem naravnost dalje; lepi pot me je tako mikal, da sem šel naprej in naprej ter se šele proti večeru vrnil. A glej kleka! So me bili že pogrešali, ker nisem ob snaženju prostorov stal pred pisarniškim vhodom, temveč hodil po zeleni poti pod Nanosom. Kakor za nalašč je bil prav tisti dan prišel nekdo iz Postojne, da se prepriča, ali so tudi ob snaženju prostorov vsi doma . . .

Podobnih planinskih gozdnih izletov je v naši domovini vsepovsodi, da prav nikomur, kdor noče ali ne more po skalah ali vršacih, ni treba hoditi po prašni cesti ali delati takih izletov, kakor jih večkrat delajo razne družbe: za pijačo in nevoljo. Razen že opisanih, jih naštejmo še nekaj: Iz Selške doline v Bohinj preko Jelovice; Bohinj - Rudno Polje - Koprivnik - Nomenj; Pokljuka; Postojna - Col; Planina - Hrušica - Hotedršica; Kočevski gozdi; Borovnica - Pekel - Krvava Peč - Vrhnika.

*

Priporočam posebno zaokrožene ture čez hrib in dol, gozd in plan, rekel bi horizontalne ture namesto vertikalnih. L. 1925 sem popisal v Pl. V. str. 86: pot »Po gorah okoli Mežiške doline«, ki pa ne traja en dan, temveč cel teden. Kljub temu se je partija, zlasti mladim planincem, tako prikupila, da mi medpotoma pošiljajo razglednice in planinske pozdrave, ter so jo kratko krstili za »Zazulovo turo«. Toliko v znak priljubljenosti »okroglih« izletov, ne iz samohvalja do označbe z mojim imenom. Udeležencem pri tej priliki krepki planinski pozdrav!

Sv. Frančišek Asiški in duh planinstva.

Za časa vlade Hohenstaufovca, nemškega Italijana Friderika II. je bil brat Frančišek najbogatejši, ker mu ni bilo mar za bogastvo. Če smo mi zdaj novi »puščavniki« in ljubitelji prirode, se prav radi spominjamo prvih puščavnikov in dobrih bratov, ki so hodili s svetim Frančiškom in so imeli tesno zvezo s prirodo;

otročko so se veselili vsakega pojava; krutosti v prirodi niso ne poznali ne priznali. Mari nam je treba govoriti o odvratnosti prirodnih pojavov? Današnji planinec hoče iste prednosti, moči in skrivnosti dobiti od prirode, kakor so jih dobivali nekoč brat Frančišek in tovariši, samo da še nismo dospeli do one otroške radosti sv. Frančiška. V ljubezni do prirode je bila religioznost in ljubezen do Boga. Mi smo že hladni; solnčni vzhod in zapad nam ne nudi toliko božanstvenega, kakor otroškim dušam. Zdi se, da je to naša pokvarjenost, naš greh, naša zabljenost: treba se je vračati v detinstvo. Še gada ali modrasa nam je gledati z drugačnimi očmi, s svetim strahom. Zdaj v duši ni aktivnosti, ampak le precejšnja želja po njej; ni radosti, ni mirnosti, ni treznosti, ni znanosti. Nagnjeni smo k zablodam vseh vrst: k alkoholu, z žensko, s sovraštvom, z razkošjem in ošabnostjo.

To nas uči sveti Frančišek: kakor on, pozdravljamo bistroško srno, sokole, vse ptice, borno bilko, zlatokrilega hrošča, žabico, trobentice, murko, belo očnico, rododendron! In jutranja zora nam bodi, kakor starim Grkom, »rožnoprstna«.

Takega Frančiška imamo vsi radi, blizu je vsakemu, ki hodi po planinah in išče božjega kraljestva znotraj sebe. Takemu planincu je nemogoča zloba; nerazumljivo mu je, kako bi mogel učiniti kako podlost sočloveku, ali da bi mučil živali. Prisrečna nam je vsaka skalica, vsaka vodica in travica. Strast ni več surova, temveč se odeva v poezijo in lepoto, ženska je le sestra, sobojevnica, pomočnica; vse drugo odpade. Frančišek je naš brat, ki nam ne zamerja naših neumnosti, bahavosti, ošabnosti, strastnosti; tembolj nas pozdravlja in ozdravlja, čim bliže smo prirodi. Mi pravimo po Frančiškovo: »Lepota je vse, bogastvo nič. Kajti lepota je v zvezi z delom, s trdom, z odgovedjo, s trpljenjem, hrepenjem in stremljenjem, s treznostjo, čistostjo in mirnostjo; blizu Boga je in prva pomoč vsakemu narodu.«

Po Frančiškovem se planinci preizkušajo: Kopljeje se v solnčnih žarkih, v presojnem zraku, v hladni vodi; pa tudi v odrešujočih mukah. Sreča je v tem. Sreča je bolj v lakoti ko v prenasičeni sitosti, bolj v žeji nego v nezmerni napatosti; bolje nam je v delu in znoju nego v puhlem dolgčasu brezbriznosti, lenobe in poganja. Carlyle je izrekel besedo: »Če gremo samo za srečo, tedaj smo izgubljeni.«

Jože Šter.

OBZOR IN DRUŠTVENE VESTI

Izredni kongres Zveze Planinskih Društev v kraljevini S. H. S. se je vršil dne 6. t. m. v Beogradu v prostorih Srpskega Planinskega Društva in so se ga udeležila vsa včlanjena društva: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani, Hrvatsko Planinarsko Društvo v Zagrebu, Srpsko Planinsko Društvo v Beogradu, Planinsko Društvo »Fruška gorac« v Novem Sadu in Društvo planinara za Bosnu i Hercegovinu u Sarajevu.

Kongres je otvoril zvezni tajnik, g. Makso Hrovatin iz Ljubljane, je konstatiral sklepčnost, opravičil odsotnost predsednika dr. Tomiška in predlagal za predsednika kongresa gospoda Josipa Pasarića iz Zagreba. Po njegovem pozdravnem nagovoru se je takoj prešlo na glavno točko dnevnega reda: znižanje železniške voznine za turiste. Gospod zvezni tajnik je podal nato obširno poročilo o vsem dosedanjem delu: koliko prošenj na ministrstvo, dalje raznim ministrom in drugim vplivnim osebam je Zveza vsak čas odposlala in jih zaprosila za posredovanje na merodajnem mestu, da se ugodno reši naša prošnja za polovično vožnjo na železnicah. Svojčas so imela planinska društva pravico do polovičnih kart, ako so bili turisti v skupinah po najmanj 5 oseb; zadnji čas pa se je dobivanje te ugodnosti otežkočalo na ta

način, da so morala planinska društva za vsak posamezni izlet vložiti kolkovano prošnjo na železniško ministrstvo, kar je skrajno oviralo poslovanje in planinsko potovanje. Pred kratkim je bil izdan nov pravilnik o znižanih voznjah, ki je prizadejal težak udarec turistiki v naši državi; saj so ž njim že tako omejena znižanja na železnicah ukinjena in so se Planinska društva uvrstila v isto vrsto z drugimi društvi, ki imajo istotako polovično vožnjo trikrat v letu. Na ta način se onemogoči nadaljnji krepki razvoj in napredovanje zveznih planinskih društev, ki so začela po vojni tako lepo napredovati ne samo v Sloveniji in Hrvatski, ampak tudi po drugih krajih naše države. Pogostoma so se prirejali skupni izleti v planinske kraje in število članstva se je neprestano večalo; to je bilo videti iz poseta naših planinskih koč, kjer je ob lepih dnevih bilo težko dobiti prostora. Prišlo se je z graditvijo novih planinskih koč tudi po Hrvatski, Bosni in Fruški gori. Ta lepi napredek pa bode v bodoče preprečil novi pravilnik, ako ostane v veljavi; saj pripada pretežna večina članov srednjim slojem, ki jim je vsled težke današnje krize nemogoče plačevati polno vozno karto, če se uvažuje, da so že doslej ob polovičnih voznih kartah — mogli z največjo težkočo delati izlete v planine; kako naj zdaj zapuščajo zaduhle in nezdrave prostore ter polete v naravo, da si okrepe svoje zdravje in pridobe moč do nadaljnjega dela? Prizadeta bodo tudi planinska društva v naši državi, ki jim bo otežkočeno delo in razvoj, prizadeti bodo naši planinski kraji, ki imajo jako lepe dohodke od turistovskega prometa. — Treba je pogledati samo druge države, kako pažnjo polagajo na razvoj turistike in kako jo podpirajo.

V debati se je poudarjalo, kako velike važnosti je turistika iz higienskega, socialnega, gospodarskega, narodnega in vojaškega vidika. Ako država nudi turistom 50% popust na železnicah, ne izgubi na dohodkih, ampak celo mnogo pridobi, ker bi se povečalo število potnikov.

Sklenilo se je vsled tega, da se izdela spomenica, ki jo predlože zastopniki Zveze gg. železniškemu ministru in ministrškemu predsedniku; poleg tega se naprosijo turisti — narodni poslanci vseh strank, za podporo v tej stvari.

Na kongresu obravnavalo se je nadalje o izletu ministrstva trgovine in industrije v Južno Srbijo, ki se namerava prirediti za mesec majnik. Poudarjalo pa se je, da bi bil tak izlet združen z velikimi težkočami in bi se moralo na sodelovanje pritegniti tudi vojaštvo. Udeležbo pa so že prijavili bratje Čehi in Poljaki. — Gospod Gradčanin iz Novega Sada je končno podal obširno poročilo, kako naj se planinska društva oprostite davkov.

Skiopitična predavanja Osrednjega Odbora S. P. D. Zadnje čase so se vršila v Ljubljani naslednja predavanja v okviru Osrednjega Odbora S. P. D.: 10. dec. 1926 je v nabito polni dvorani Mestnega Doma predaval o Julijskih Alpah g. Pavel Kunaver. Predavanje so spremljale skioptične slike, ki jih je izdelal Josip Kunaver, znani amater-fotograf. Isti predavatelj in istotam je dne 4. jan. 1927 predaval o Kamniških planinah, z istim uspehom. — Tretje predavanje se je vršilo 27. januarja 1927 o Velebitu. Predaval je prvovrstni poznavalec Velebita, vseučiliški profesor g. dr. Poljak iz Zagreba. Velezanimivo predavanje je bilo dobro obiskano in so slike zbudile izredno pozornost našega članstva. — Dne 11. marca priredi Aljažev klub S. P. D. v hotelu »Union« skioptično predavanje o Visokih Turah. Predaval bo priljubljeni turistični predavatelj g. profesor Janko Mlakar. Čisti dobiček je namenjen za Aljažovo kapelico v Vratih. — Osrednji Odbor si je nabavil za skioptična predavanja do danes 64 lepih diapozitivov za Julijske Alpe in 89 diapozitivov za Kamniške planine in Karavanke.

Zasigural si je Osrednji Odbor tudi predavanje dr. Julija Kugy-a za letošnje spomlad. Predavanje bo ob pravem času razglašeno v dnevnem časopisju.

Po obisku predavanj je soditi, da so takšna predavanja v večjih slovenskih centrih zelo primerna času in potrebam. Sp.

Zimska turistika in naši smučarji. — Letošnje zimo se pač ne morejo pritoževati naši člani, da jih je Bog zapustil. Ustregel je kar vsem: Šmarnogorcem, Katarinarjem in turistom zimskim sportnikom - smučarjem. En dan je lepši od drugega in to kar za vse te ljudi. Nedelje pa še prekašajo delavnike — seveda! Nedelja je pač nedelja. Tudi železniška uprava je postala pristopna in je zopet uvedla Kamniški vlak ob nedeljah zvečer. Turisti in športniki pridno posejajo Kamniške planine. — Škoda je, da Krvavec nima danes pri zimskih športnikih več tistega slovesa, kakor ga je imel tedaj, ko še — ni bilo na njem toli zahtevanega ponosnega »Doma«. Velika Planina je pa še danes privlačna ko vedno. Nemara ne bo tako, če O. O. tudi na Veliki Planini postavi nov — Dom, ki ga še danes članstvo vneto zahteva . . . Sp.

Smučarski odsek S. P. D. — Osrednji Odbor SPD je sklenil na svoji seji dne 19. I. t. l., da se ustanovi v okviru Slovenskega Planinskega Društva »smučarski odsek«. V ta odsek so delegirani sledeči odborniki O. O. smučarji: dr. Fran Pavlin, Ivan Tavčar in dr. Stanko Tomiňsek. Vsi člani Osrednjega Odbora, ki se žele naučiti smučanja, in vsi naši dosedanji člani smučarji naj se zglase pismeno ali ustmeno v pisarni Osrednjega Odbora. Med smučarji vlada živahno zanimanje za to akcijo. Sp.

Ustanovitev Šmarnogorskega odseka pri O. O. - S. P. D. V smislu sklepa lanskega občnega zbora se je 19. I. t. l. ustanovil pri O. O. - S. P. D. »Šmarnogorski odsek«. Odsek ima nalogo, da izdela vsa pota in markacije po Grmadi in Šmarni gori ter da uredi razmerje z lastniki tamošnjih parcel in napravi brv čez Savo v Mednem. — V odbor so bili izvoljeni sledeči člani S. P. D.: Alojzij Knafelc, Emerik Ferline, in Jos. Wester. Odsek je stopil takoj v stike z raznimi posestniki šmarnogorskih parcel. Ako se odseku posreči, da ugodno reši svojo nalogo, bo imela Ljubljana čisto v bližini res prvovrstno izletno točko. Sp.

Planinski ples v Mariboru. — Vzhodno predgorje in pogorje Pohorja, do vrha — z le redkimi jasami — pokrito s krasnimi šumami, je z vsemi planinsko-izletniškimi udobnostimi preskrbljeno v letovjšjih in zimiščih Ruške in Mariborske kočje, ki tvorita vsaka za se pravecato planinsko naselbino. Zapadni, najvišji in turistovsko zanimivejši del Pohorja pa, kojega položni vrhovi so odeti s prostranimi, kar gladkimi tratinami, vabljivimi poleti in pozimi, nimajo ob vrhovih nobenega planinskega zavetišča; zato dospe planinec na nje, na Črni Vrh, na Veliko Kopo i. t. d. zjutraj prepozno in jih mora zvečer prezgodaj zapustiti. Mariborska podružnica SPD je koj izza svojega postanka vzela v svoj program postavitev planinske kočje v tem predelu Pohorja. Neodložljiva skrb za najbližjo svojo postojanko, Mariborsko kočjo, ter upravne in gmotne ovire pa doslej niso pripustile, da bi se bil načrt izvršil. — V tem poslovnem letu pa se je Mariborska podružnica združila s posestrimo Podravsko podružnico, da priredita v Mariboru velik planinski ples, kojega čisti dobiček naj okrepi fond za postavitev nove zapadno-pohorske kočje.

Po skrbnih pripravah in ob skupnem složnem sodelovanju obeh podružnic se je vršil ta ples dne 1. februarja t. l. v Mariboru v vseh prostorih Goetz-Unionske dvorane. Bila je prireditev velikega sloga, po sliki triglavska, po vsebini domačinsko pohorska in mariborska (mesto in oblast!); blizu 2000 po-

setnikov iz vseh slojev Maribora in okolice, iz Ruš, Ptuja, Ormoža, Sv. Lenarta i. t. d., je tu vrvelo, plesalo, vriskalo, se gnetlo okrog šatorov; odborniki obeh podružnic pa so s podporo številnih dam skrbeli za zabavo inžitje ter užitje. Ko se je planinski ples ob belem dnevu končal, je blagajnik z zadovoljstvom ugotovil, da je to noč bil postavljen trden temelj novi zgradbi.

† Ing. Ignacij Šega. Dne 2. febr. je preminul v Ljubljani ta naš odlični železniški strokovnjak, ravnatelj Južnih železnic in vnet narodni delavec. Da je bila bivša Južna železnica — kljub najtežjemu prometu — vzor vsem drugim, to je v prvi vrsti zasluga g. Šega, na kojega ramah je ležalo po prevratu vse naporno delo; saj je bil pri njej edini slovenski mašin. inženir. Njegovega delovanja v narodnih društvih se moremo tu le dotakniti; poudariti pa moramo, da je kot vnet častilec prirode ustanovil v družbi svojih dveh prijateljev, g. Miroslava Pretnarja in rajnega Hočevarja, podružnico Slov. Plan. Društva na najtežavnejšem mestu — v Trstu in je bil njen najagilnejši član. Kdor je živel l. 1904 in 1905 v Trstu, ta ve, kako so na narod učinkovali izleti te podružnice. Kako je bil priljubljen g. Šega med tržaškimi Slovenci, kaže najbolje lep poslovilni večer, ki mu ga je priredilo Sl. P. D. ob priliki njegove premostitve v Bruck ob Muri (glej »Edinost« 5. febr. 1906). Slov. Pl. Društvu je ostal zvest do svoje prerane smrti; počiva na lepem planinskem pokopališču v Radovljici. Planinci, spominjajte se ga!

Članarina. Osrednji Odbor SPD je sklenil, da se mora članarina plačati vsaj do 1. aprila vsakega leta. Kdor je do tega roka ne poravnal, preneha biti član SPD in mora pri novem vpisu plačati razen članarine (25.— Din) tudi vpisnino 10.— Din.

Naše slike. Mojstrovka iz Planice. Zadnja izmed dolin, ki se raztezajo ob sev.-zap. meji naše domovine in nam odpirajo dostop do osrčja Jul. Alp, je prelepa dolina Planica. Kakor dva mogočna stražarja obdajata vhod v ta planinski raj Mojstrovka in Ponca, a na koncu doline kraljuje ponosni Jalovec, ta najlepša gora v naših Alpah. V prvi polovici Planice se nahaja planina Slatina, ki je postala v zimskem času zadnjih let vsled ugodne lege in bližine prijazne vasi Rateče pravi eldorado zimskega športa. Naša slika je posneta ob vходу v dolino. Sledovi v snegu pričajo, da se je pravkar vračala domov vesela družba smučarjev. Utihnil je veseli smeh, mrak že lega po dolini; le poslednji solnčni žarki še obsevajo mogočne stene Mojstrovke, ki nam z jasnim čelom kliče svoj zadnji: »Smuk — in na svidenje!«
Pl.

Vsebina: Dr. H. Tuma: Bohinjski Kot (str. 49). — Mira Marko: Severo-zahodna stena Ojstrice (str. 61). — Tone Podvračar: O Makedoncih in Makedoniji (str. 62). — Čez hrib in dol: Brunon Rotter: Kravec — Veliki Zvoh (str. 65). — Kotiček: Jožef Zazula: O gozdnih poteh in stezah okoli Idrije (str. 67). Jože Šter: Sv. Frančišek Asiški in duh planinstva (str. 68). — Obzor in društvene vesti: Izredni kongres Zveze Planinskih Društev kraljevine SHS (str. 69). Skioptična predavanja Osrednjega Odbora SPD (str. 70). Zimska turistika in naši smučarji. Smučarski odsek SPD. Ustanovitev šmarnogorskega odseka pri O. O. Planinski ples v Mariboru (str. 71). † Ing. Ignacij Šega (str. 72). Naše slike (na prilogi): Mojstrovka iz Planice.

»Planinski Vestnik« izhaja 12 krat na leto in stane v tuzemstvu za celo leto 40.- Din, za inozemstvo 60.- Din. — Naroča, plačuje, reklamira se pri Osrednjem Odboru S. P. D. v Ljubljani. Rokopisi, sploh spisi in poročila za natis se pošiljajo na naslov: Dr. Josip Tominšek, gimn. ravnatelj v Mariboru.

Za uredništvo odgovarja: Janko Mlakar, profesor v Ljubljani. — Izdajatelj: Slovensko Planinsko Društvo v Ljubljani; njegov predstavnik je dr. Fran Tominšek, odvetnik v Ljubljani. — Tisk tiskarne Makso Hrovatin v Ljubljani. (Priloge slik tiska Jugoslovanska tiskarna v Ljubljani).

Mojstrovka s Planice

Fot. Egon Plamsek